

Bønin biðin á gudstænastuni dýra biðidag

Náðigi Guð, miskunnsami faðir, vit hava í neyð okkara einki annað at líta á enn guddómligu miskunn tína. Tí biðja vit teg, varðveit okkum frá øllum tí, sum ræðir og hóttir okkum, og ver okkara fasta vernd fyri son tín, Jesus Krist, váran harra, sum við tær livir og ræður í einleika heilaga andans, ein sannur Guð um aldur og ævir allar! Amen.

Uppskrift upp á heitar hveitur

50 g margarin ella smør
3 dl mjólk
35 g ger
1 tsk salt
1 spsk sukur
½ ts kardamumma
1 eggjahvíti
50 g eplamjøl
450 g hveitimjøl
1 pískaður eggjareyði

- Smelta margarinið og oys mjólk, salt og sukur í. Rør so gerið í, tá smørið er lunkað.
- Kardamumman, eggjahvítin, eplamjolið og helvtin av hveitimjølunum verður rørt út í. Restin av mjølinum verður so oyst í so við og við, inntil deiggið er mjúkt og bleytt.
- Set deiggið flótt at ganga undir einum viskustykki eina tíð.
- Elt deiggið væl og být tað upp í 16 bollar. Set teir á bakipappír á bakiplátu og lat teir standa í ein hálvan tíma.
- Pensla bollarnar við pískaða eggjareyðanum og set bollarnar í ein heitan ovn, 200 stig. Lat bollarnar baka í 20 minuttir.
- Lat bollarnar kólna. Áðrenn teir verða etnir, skulu teir skerast um tvøran og ristast antin í breyðristara ella í ovnum á 250 stigum.

DANJAL AV RANA

Fríggjadagin er dýri biðidagur. Á álmanakkanum er dagurin merktur við reyðum, men hvaðani stavar dagurin? Tað sermerkta við hesum degnum er, at í mun til aðrar halgidagar, so er hann ikki knýttur at nakrari bíbliusøgu. Harumframt er tað bara í Føroyum, Danmark og Noregi, at dagurin verður hildin.

– Nei, tað er satt. Dýri biðidagur hevur ongan uppruna í bíbilsku søguni, sigur Jákup Reinert Hansen, prestur og lektari í kirkjusøgu.

Dagurin bleiv ásettur við fyriskipan 16. mars 1686 av Hans Bagger, sum var biskupur og embætismaður í Keypmannahavn.

– Tað var sera vanligt at kongur gav boð um at halda biðidag, um okkurt hótti landið. Tað kundi vera krígshóttanir, misvøkstur í landbúnaðinum, umfarssótt, náttúruvanlukkur og líknandi. Tá komu boð frá kongi, um at alt fólkið skuldi fara í kirkju, umvenda seg og biðja Guð um at venda vreiði sína frá teimum, greiðir Jákup Reinert Hansen frá.

Við tíðini høvdu hesir biðidagarinir lyndi til at gerast til siðvenju og gjørdust teir kanska nakað nógvir. Tí varð avgerð tikin um at savna teir í ein dag, sum bleiv

Seinna Krýnikubók
7:14. Dahl's týðing.
*um fólk mítt, sum
navn mítt er nevnt
yvir, tá bønandi
fellur á knæ og
søkir ásjón mína
og víkur frá vándu
vegum sínum, tá vil
eg bønhoysra tey á
himni og fyrigeva
syndir teirra og
grøða land teirra.*

Sum einasti halgidagurin hevur dýri biðidagur ikki ein bíbilskan uppruna, men er heldur ein praktisk loysn frá 17. øld

Jákup Reinert Hansen

lagdur til fjórða fríggjadag eftir páskir.

Onkur hevur hildið, at dýri biðidagur hevur samband við katólsku halgimennini, men so er ikki, sigur Jákup Reinert Hansen. Hann greiðir frá, at í katólskari tíð var í Føroyum vanligt at hava tríggar samanhangið biðidagar um várið at biðja um ein góðan gróður og tríggar um heystið til at takka fyri ein góðan skurð.

Vit hava tó tekin um, at føroyingar vóru heldir trekir at sleppa gomlu biðidøgnum til frama fyri nýggja dýra biðidegnum.

– Í Føroyum høvdu vit eisini ein fastan biðidag um mánaðin, fyrsta mikudag eftir nýmána. Í 1733, altso 50 ár eftir at dýri biðidagur kom, kemur ein bók út í Føroyum, við prædikum og bønnum til teir ymisku biðidagarnar. So vit hava ikki heilt slept gomlu biðidøgnum beinanvegin, sigur Jákup Reinert Hansen.

Hann vísir á, at kongurin framvegis hevði rættindi til at geva boð um biðidagar, um onkur hóttan brast á, hóast dýri biðidagur nú var komin.

Í gamlari tíð var vanligt at hava

tvær gudstænastur, á miðdegi og síðani um kvøldið. Nú er bara eina gudstænastan.

– Tekstirnir og bønin henda dagin bera enn brá av álvarseminum, sum merkti dagin frá gamlari tíð. Teir snúgva seg tí nógv um umvending og bøn. Í Danmark er tó tann broyting hend, at dagurin er vorðin tann stóri konfirmasjonsdagurin, greiðir Jákup Reinert Hansen frá.

Ein siðvenja hevur stungið seg upp í Danmark í samband við dýra biðidag.

– Sagt var, at skal man læra danir um átrúnað, so skalt tú tosa til búkin. Í samband við dýra biðidag er nú vorðið vanligt at eta heitar hveitur. Søgan aftan fyri er hon, at bakararnir nú bráðliga vóru noyddir at halda frí henda fríggjadagin. Fyri at baka breyð, sum skuldi halda sær til leygardagin, fóru teir at baka finar hveitibollar. Fólk í Keypmannahavn plagdu tí dýra biðidagsaftan at fara ein gongutúr á vøllgarðinum, og um kvøldið ótu tey so ristaðar hveitibollar ella heitar hveitur, sum tey nevna tað, sigur Jákup Reinert Hansen.